

Yhdenvertaista osallisuutta ja sen edellytyksiä metsästämissä

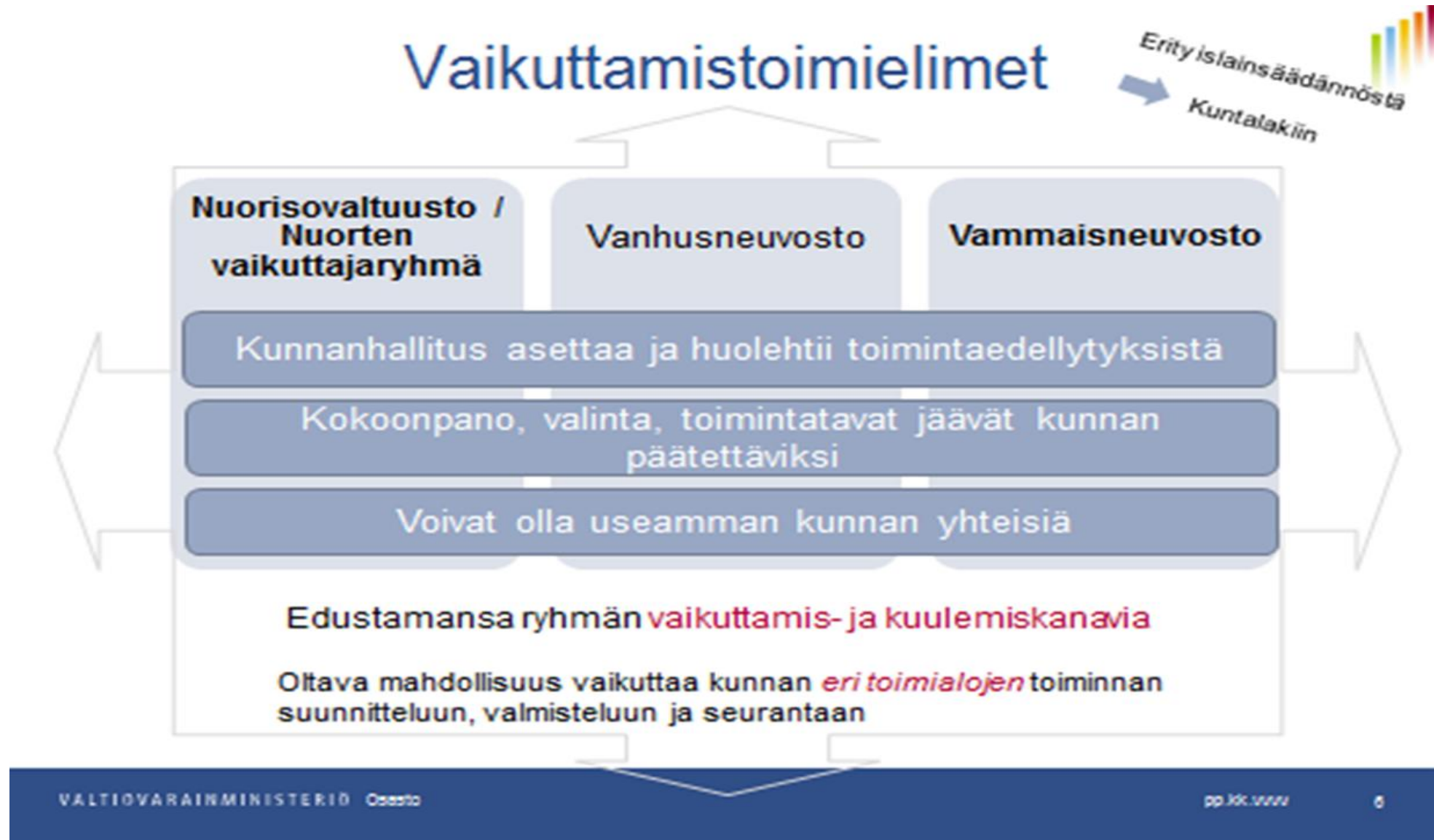
Vammaisasiamies Tiina Lappalainen, Helsingin kaupunki
(@TiinaLappalaine), tiina.lappalainen@hel.fi

Helsinki

Tiina Lappalainen

- Helsingin kaupungin vammaisasiamies (8/2018)
- Työskentelin Invalidiliitossa 25 vuotta eri tehtävissä: sosiaalipoliittinen asiantuntija, projektipäällikkö, (alue)järjestösihteeri, nuorisotyötä, verkostoja
- YTM 2006, pääaineena sosiaalipolitiikka, Tampereen yliopisto
- Sivuaineina Kansantalous, kunnallistieteet, sosiologia, hyvinvointi osaaminen
- Pro gradu: Syrjäyttäminen eriarvoistaa – Vertaileva tutkimus liikkumisesteisten ihmisten asemasta
- Aiempia luottamustehtäviä mm: Tampereen kaupungin avopalvelujen johtokunnan pj, Tilakeskuksen johtokunnan jäsen, käräjäoikeuden lautamies
- Harrastukset: Discantus-kuoro, aiemmin tarkkuussuunnistus- Trail-O

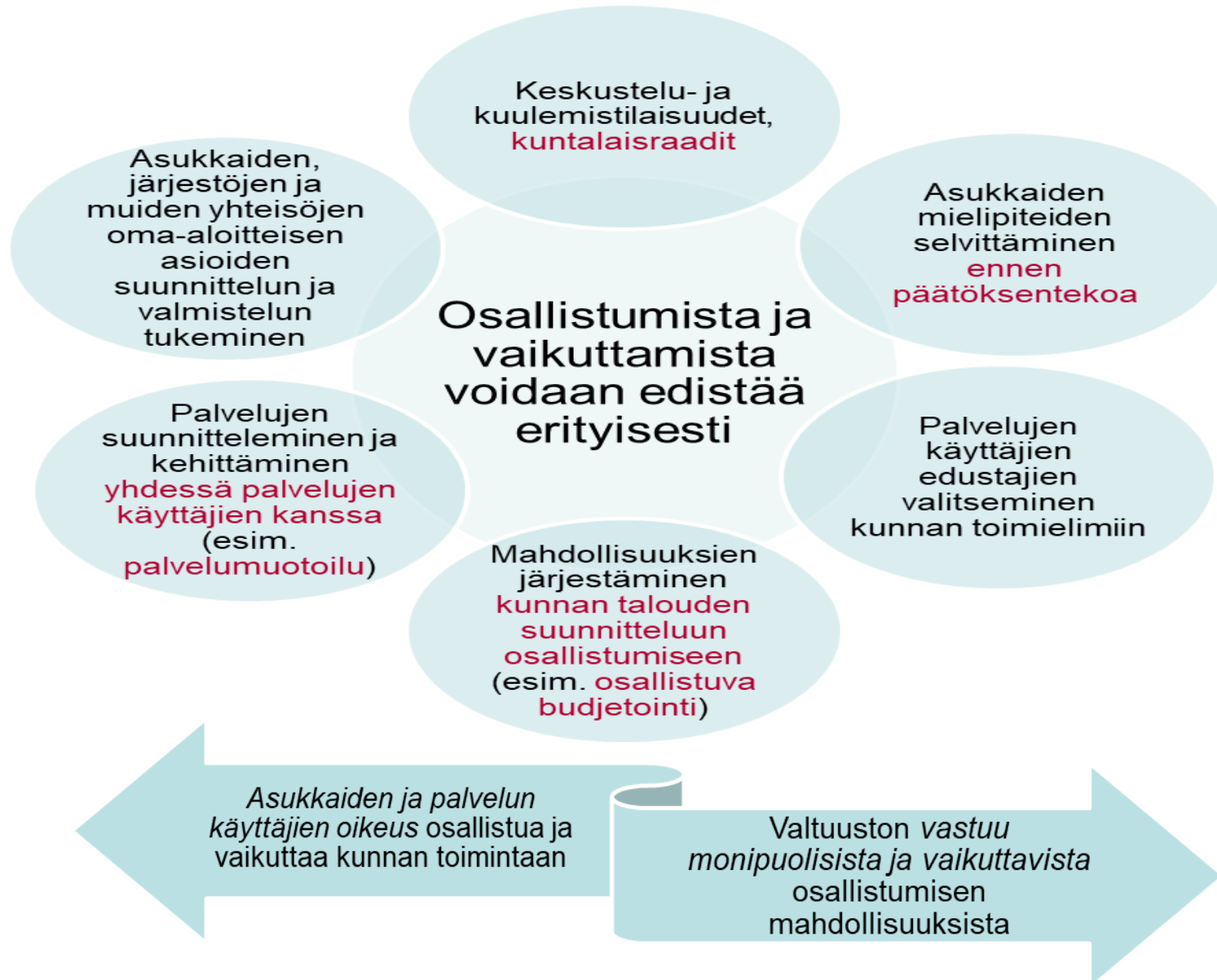
Helsingin kaupungin vammaisneuvosto

Osallistuminen kuntatasolla

Kuntalaki 410/2015 Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet (22 §)

Vammaisuuden määrittely muuttuvassa yhteiskunnassa

- Elinkeinorakenne vaikuttaa työkyvyn ja -kyvyttömyyden määrittelyyn
- Käytettävät käsitteet muuttuvat ajassa: - vaivainen -> köyhä -> rampa -> raajarikko -> invalidi -> vammainen -> liikkumis- ja toimimisesteinen henkilö -> löytyykö parempi käsite tulevaisuudessa?
- Väestön ikääntyminen ja avopalvelujen järjestäminen lisäävät toimintakyvyn moninaisuuden näkyvyyttä ja tarvetta erilaisuuden arvostamiseen sen kitkemisen sijaan.
- Nykyiset sosiaali- ja terveystalvet ja -turvajärjestelmät ovat rakentuneet poliittisina kompromisseina - ovat teollisen hyvinvointiyhteiskunnan luomuksia -> palvelurakenteen muutos.
- Pekka Kuusi – 60-luvun sosiaalipolitiikka: vammaisuudesta käytettävä käsite, vammaisten työllistymisen edistäminen.

Ihmisarvoajattelu perustana

- Ihmisenä elämisen ja ihmisyyden toteuttamisen kannalta keskeisiä oikeuksia kutsutaan ihmisoikeuksiksi.
- Kokee elämänsä merkitykselliseksi ja voi kokea osallisuutta, on arvokas yhteisönsä jäsen.
- Ihmisoikeudet: moraalinen tila, jokainen tarvitsee voidakseen toimia yhteisössä ja että voi huolehtia hänelle kuuluvista velvollisuuksista.

**Yhdenvertainen
osallisuus edellyttää**

**Tietoon perustuvaa valtaa
suhteessa omaan elämäään
vaikuttaviin käytäntöihin**

Yhdenvertainen osallisuus edellyttää

- Esteetöntä fyysistä toimintaympäristöä
- Mukaan ottavaa yhteisöä ja asennetta
- Selkeää ja saavutettavaa tietoa
- Omaa motivaatiota ja kiinnostusta
- Helppokäyttöisiä tuotteita ja palveluja
- Kannustavaa ilmapiiriä ja rohkaisua
- Toimivia apuvälineitä ja laitteita
- Riittävää avun saantia – että pääsee ylös sängystä toteuttamaan itseään

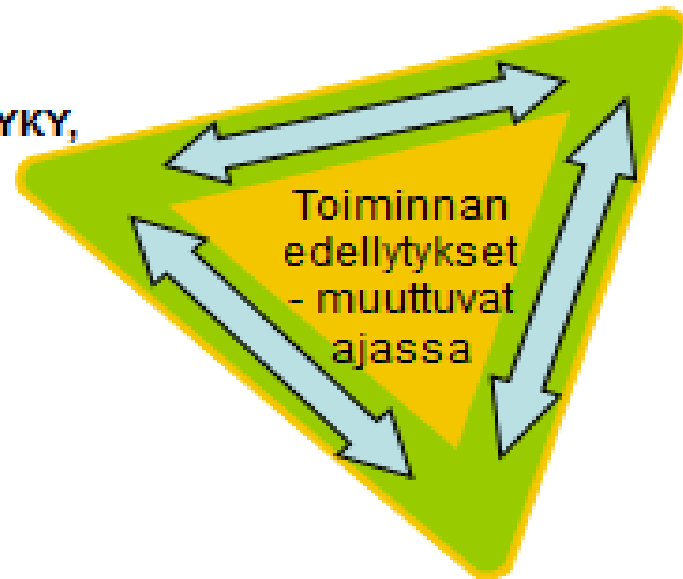

Osallisuuden osatekijöitä

Tarvitaan yhteistä ymmärrystä asiakkaan osallistumisen edellytyksistä

Yksilön TOIMINTAKYKY, kehon ja mielen toiminnot, kehon rakenteet, lääketieteellinen terveydentila

Toiminnoista SUORIUTUMINEN

SOSIAALINEN TOIMINTAKYKY, OSALLISTUMINEN ja ihmisoikeuksien toteutuminen

Moniulotteinen YMPÄRISTÖ (fyysinen, psyykinen, sosiaalinen, palvelujärjestelmätason ja kulttuurinen)
- Mahdollisuudet ja esteet

YKSILÖTEKIJÄT, oma kokemus, persoonallisuus, inhimilliset toimintavalmiudet ja yksilölliset taustatekijät, selviytymisstrategiat motivaatio

Osallistumista kaikilla tasoilla

- Osallisuutta **omassa palveluprosessissa** – toimintakyvyn ja palvelutarpeen arvioinnissa, palvelu-suunnittelussa, päätöksenteossa, palvelun toteutuksessa ja arvioinnissa
- Osallisuutta **yleisten ja erityispalvelujen kehittämisessä** – yhteiskehittämistä palveluista vastaavan organisaation kanssa
- Esteettömällä ja positiivisen erityiskohtelun palvelujen avulla yhdenvertaista osallisuutta ja toimijuutta lähiyhteisössä, opiskelussa, työssä, vapaalla = **yhteiskunnan kaikilla areenoilla.**

Rakennetaan yhteistä näkemystä vammaisen & ikääntyneen asiakkaan suhteesta palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen

Asiakaslähtöisen kehittämisen osa-alueet

Asiakkaiden osallisuus vammaissosiaalityön prosessissa

Asiakaslähtöinen ajattelu

Itsenäinen elämä ja itsemäärääminen ei ole legitimoitua hylkäämistä

- Mitä voin tehdä omin voimin?
- Mitä voin tehdä apuvälineiden avulla?
- Missä asioissa läheiset, omaiset ja ystävät auttavat?
- Mitä yleisiä palveluja voin käyttää?
- Mitä terveydenhuollon ja kuntoutuspalveluja tarvitsen?
- Mitä sosiaalihuollon ja vammaispalveluja tarvitsen?

Mitä voimme tehdä yhdessä?

Tukea toimimisesteisten selviytymisstrategioita navigoida monialaisessa palvelujärjestelmässä

Selkeyttää palvelujen eri järjestämistapoja

Vahvistaa tarvittavaa osaamista ja kehittää hyviä käytäntöjä helpottamaan palvelujen käyttöä

Vanhusneuvoston ja vammaisneuvoston yhteistyötä:

- Lausuntojen ja kannanottojen valmistelussa.
- Kaupungin strategian ja ohjelmien toteuttamisessa, kuten Stadin ikäohjelma
- Liikkumishjelman alatyöryhmässä yhteistyön tekeminen
- Vaikuttamismahdollisuuksien keinojen tehostamisessa
- Tehdään vammais- ja vanhusneuvostojen työ näkyväksi.

YK:n vammaissopimuksen artikla 4.3: ”Ei mitään meistä ilman meitä!” (Kuva: Kaisa Leka)

- Vammaisjärjestöjen ja kuntien vammaisneuvostojen yhteistä osallisuutta ja vaikuttamista

Lisätietoja

- <https://thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>
- www.vammaispalvelujenkasikirja.fi (THL) – tietoa vammaisuudesta
- www.vammaisfoorumi.fi/ - eri valtakunnallisten vammaisjärjestöjen verkosto
- www.vane.to – vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta
- <https://www.hel.fi/kanslia/yhdenvertainenhelsinki-fi/vammaisneuvosto/>
- www.invalidiliitto.fi – fyysisesti toimimisesteisten ihmisten järjestö
- <https://sosiaaliturvaopas.fi/> - vammaisjärjestöjen kokoama neuvontaopas

**Tehdään yhdessä vaikuttavaa
työtä ja palveluja, joilla
edistämme eri tavoin
vammaisten ja ikäihmisten
osallisuutta!**

Tiina Lappalainen

tiina.lappalainen@hel.fi

Helsinki